

mantereella, pyrkii se nyt ”suurempaan Venäjään”, ei välttämättä alueellisesti, vaan vaikutusvallan, voimatasapainon suhteen.

Ukrainasta on tullut ulkopuolisten voimien panttivanki – umpikuja on täydellinen. Edistymisen avaimet Sakwa näkee yhtä kaikki eurooppalaisessa diplomatiassa. Saksa vaikuttaa rehelliseltä toimijalta ja Ranska voisi hyödyntää sitä, mitä sillä on jäljellä de Gaullen ”ylväästä” itsenäisestä politiikasta.

Sakwan teos on laajalla fakta-

materiaalilla varustettu, vakiintuneita käsityksiä horjuttamaan pyrkivä tutkimus. Vaikka tekijän lähtökohtaa, jonka mukaan Ukrainan kriisi johtuu suuremmassa määrin länneistä kuin Venäjän toimista ja pyrkimyksistä, samoin kuin hänen joitakin muita näkökantojaan ei hyväksyisikään, on tutkimuksessa suuri määrä faktatietoutta, syvällistä analyysia ja rohkeita johtopäätöksiä – tutkijan eruditioita ei Sakwalta voi kieltää.

Taisto Tolvanen

Venäjän modernisaatiosta laajasti, keskipitkällä perspektiivillä

Markku Kivinen & Leena Vähäkylä (toim.): *Venäjän palatseissa ja kaduilla*. Helsinki: Gaudeamus, 2015. 311 s. ISBN: 978-952-495-351-1.

Modernisoituuko Venäjä jälleen kerran, kysyy Markku Kivinen Suomen Akatemian Venäjän tutkimuksen huippuyksikön julkaiseman artikkelikokoelman johdannon. Miksi modernisointia vieläkin tarvitaan ja millaisia ovat sen haasteet eri aloilla? Tämänkaltaisiin kysymyksiin on huippuyksikkö pyrkinyt vastaamaan, ja tämän Kivisen ja Vähäkylän toimittaman kirjan *Venäjän palatseissa ja kaduilla* tarkoitus on välittää lukijakunnalle sen tutkimusten tuloksia.

Heti alkuun on todettava, että Venäjää koskevan akateemisen tutkimuksen popularisointi on maassamme mitä tarpeellisinta.

Venäjän palatseissa ja kaduilla jakautuu viiteen pääluokkaan, joista ensimmäinen, nokkelasti nimetty ”Onko Venäjällä malttia vaurastua?” käsittelee taloutta. Vastaamatta kuitenkaan tähän retoriseen kysymykseen useat kirjoittajat käsittelevät kirjoituksissaan talouden peruskysymyk-

siä sosialismin kauden perinnöstä energiaresursseihin, maaseudun tilaan ja ympäristön saastumiseen. Lyhyet artikkelit antavat tärkeää tietoa monista peruskysymyksistä sekä niistä tavoitteista, joita on maan talouskehitykseen liittyen esitetty. Hyvistä aikomuksista Venäjällä ei koskaan ole ollut puutetta. Näiden tunteminen antaa joka tapauksessa pohjan asioiden ymmärtämiselle.

Toinen pääluokka ”Venäjä ilman Putinia” on otsikoiltaan hieman harhaanjohtava, sillä sen artikkelit käsittelevät hallinnon, oikeuslaitoksen, poliittisen järjestelmän ja julkisen sanan ongelmia, eli sitä valtaa, joka ei ole lähtöisin valtionpäämiehestä. Suomalaiselle keskivertolukijalle se tarjoaa muun muassa harvinaisen mahdollisuuden saada tietoa siitä, millaisia ovat maan oikeuslaitos ja lehdistö – ja millaisia ne eivät ole. On hyvä muistaa, että maan poliittinen järjestelmä ei ole sama kuin sen johtaja, olipa tämä sitten tavallista mahtavampikin. Tämä näyttää meikäläisessä keskustelussa usein unohtuvan. Näin ollen sitä valaisevat artikkelit ovat tervetulleita ”epäseksikkyydestään” huolimatta.

Kolmas pääluokka käsittelee yhteiskuntaa. Siinä etsitään vastauksia muun muassa kysymyksiin siitä, kuka Venäjällä hoitaa, ketä palvellaan ja kuka asiaasi ajaa? Luku antaa tietoa Venäjän luokkarakenteen kehityksestä ja sen erityispiirteistä, mukaan lukien laajasta ”potentiaaliseen” keskiluokasta, ammattiyhdistyksistä ja sosiaalisista oikeuksista. Hyvinvointimallin ja turvaverkkojen kehittäminen on yksi modernisaation haasteista Venäjällä. Kuten muuallakin: on hyvä muistaa, että ratkaisuja hyvinvoinnin haasteisiin haetaan kaikkialla.

Neljännän pääluvun ”Mihin uskotaan, ketä palvotaan?” yhtenä teemana ovat niin sanotun Suuren isänmaallisen sodan historian tulkinnat. Teeman valinta lienee perusteltua, sillä nationalismin näyttäisi olevan Venäjän vahvin uskonto, joskin siitä käytetään mieluummin patriotismin nimitystä. Osiossa käsitellään myös hyvin kiinnostavaa kysymystä kirkon roolista nimenomaan nationalismin edistäjänä, samoin kuin kysymyksiä Venäjän kielen normeista ja rooleista uudessa tilanteessa.

Viimein pääluokka on otsikoitu ”Suurvallan voima ja heikkoudet”. Itse asiassa tämän luvun artikkelit keskittyvät varsinaisesti ajankohtaiseen politiikkaan: imperialistiseen ajatteluun, vaikutuspiirien ongelmaan ja suurvaltaidentiteettiin. Artikkelit hahmottavat myös Venäjän ulkopoliittikan linjoja Neuvostoliiton hajoamisesta Ukrainan kriisiin, mikä antaa keskipitkää perspektiiviä nykytilanteen tarkastelulle.

Loppuyhteenvetoa ei kirjassa ole. Sen korvaa Markku Kivisen johdantoluku, jossa hahmotellaan lähinnä tutkimukselle asetettavia kysymyksiä. Tutkimusta ja vieläpä keskeneräistä projektia referoivalta teokselta enempää tuskin voikaan vaatia. Tutkijoille kun maketaan tutkimisesta eikä spekulatiosta.

Kokoomateoksilla on yleensä

ongelmansa. Usein ne kärsivät teemojen hajoamisesta. Kun kirjan teema on niinkin laaja kuin tässä tapauksessa, on itse asiassa selvää, ettei sen artikkeleilla ole kovin suurta keskinäistä yhteyttä. Kun teos lisäksi keskittyy nykyaikaan, on vaarana, että se vanhenee nopeasti. Etenkään ennen tietokoneaikaa ei ollut mitenkään harvinaista, että kokoomateosten anti jäi harvojen herkuksi, kun niitä ei osattu etsiä. Venäjällä on käytössä kuvaava termi *bratskaja*

mogila eli joukkohauta sellaisille artikkelikokoelmille, jotka eivät tavoita yleisöään.

Mielestäni *Venäjän palatseissa ja kaduilla* onnistuu kohtuullisesti välttämään nämä ongelmat. Kirja esittelee Venäjän tilaa ja ongelmia lyhyin luvuin mutta laajasti ja keskipitkällä perspektiivillä ryhtymättä kuitenkaan tekemään ennusteita tai suuria synteesejä. Monet lukijat saattaisivat pitää sellaisista, mutta tässä tapauksessa synteessin tekeminen

jää heille itselleen, mikä ei välttämättä ole lainkaan hukkaan heitettyä aikaa. Kaiken kaikkiaan kyseessä on tarpeellinen kirja suomalaiselle suurelle yleisölle. Sille toivoisi paljon lukijoita, mikä voisi vaikuttaa esimerkiksi nettikesustelun tasoon. Olisiko-han kohtuullista vaatia, että kirja julkaistaisiin myös internetissä?

Timo Vihavainen